

է ըսել թէ այսօր մենք նորէն կ'ապրինք մեր գոյութեան պայքարի ողբերգութիւնը։ Ներքէն մին։ և այսօր դարձեալ Սահակ—Մհարոպի ժառանգութիւնէն զատ ոչինչ ու—նինք իբրև նեցուկ մեր գոյութեան։ Եթէ կ'ուզենք իբրև ազգ և իբրև ժողովուրդ յարասել պատմութեան մէջ, պարտինք գուրգուրալ այդ արժէքներուն վրայ, զորս մեզի կ'տակ թողուցին Սահակ և Մհարոպ։

Այդ կերպով միայն յայտնած կ'ըլլանք մեր երախտագիտութիւնը հանդէպ այն մեծ հոգիներուն, որոնք բախտորոշ օր մը հայ հողին վրայ հրաշակերտեցին մեր ոսկեղաբը, որ մեր գոյութեան կռուանը եղաւ։

ԵՂԻՇԷ՛ ԼՐԴԻ. ՏԵՒՏԷՐԵԱՆ,

ԵՐԲ ՀԻՆԵՐԸ ԿԸ ԿԱՐԴԱՆՔ

ՍԱՆՏԻԹԻԻՆ ՄԷ

Անոնք որ, մեր օրերու մտահոգութեամբ, աչքէ կ'անցնեն մեր տարեգրութիւնները (annales)—ուրիշ պիտակ կարծես քիչ հարազատ պիտի գոր մեր հին մատենագրութիւնէն մեզի հասած ժառանգութիւնը տրտղութեամբ, գէթ իր ստուարագոյն մասին մէջ— թուղթերուն չտուածը, սքօզածը պիտոյնելու հաճոյքին կապիւրով նաև անզրագոյն փափաքներ՝ մեր անցեալը հիշող տեսնելու, հասկնալու, անոնք քանի մը տարուայ այդ ընդերքային ընտանութեան շնորհովը, հաստատուած կ'ընեն մտած ըլլալու տարօրինակ շիրտատանէ մը ներս, մեր երկրին պէս ընդարձակ բայց մոխիրով պատանուած։ Այս զգաութիւնը այնքան զօրաւոր է որ խորացողները ընդ միշտ կը ձգէ իր կնիքին տակ, զանոնք անատակ ընելու աստիճան աղբիւն հիշող ընդգրկումին։ Շիրտատան մը, գործը Սրուանմտանցին։ Ուր,— տարածեցէ՛ք դերանունը դէպի մարդոջութիւնը ձայնապատումին— դարբանս, մատուռ, քար ու խաւարք փոխարինուած ըլլան էջերով, գլուխներով, հատորներով, մանրակրկան աշխարհի մը բարեքին, անթուառ մոյսին ընդ մէջէն։ Յաճախ, ձեռագիրը ուր արջունք ու մոմի պողունք տառած սրբութեամբ պէս կ'այրին մէկէն երբ մեր նայուածքովը կը լուցնային, ու քանի մը հարկ տարիով ձեքայած տպագրին թուղթը՝ որ իր բաժնակը կը մատուցանէ թերևս մեր արջունքին, և հնօրեայ, ապաօրինաբար պատկանելի եւ զգախոս, նիհարասիւն գիրերը, պատկերները— բոլորը իրենց նպատակը կը բերեն, արթնցնելու

մեր մէջ մեռելական զգայութեանց հանդէսը, շիրտած քաղաքներու, երկիրներու և մշակութիւնների փրկութիւնը, իրենց կարգին ամրացնելով, լրացնելով զինչպէս պատրանքը։ Ժլւրդ դարու տըպագիր մը տխուր է հինգերորդ դարու աղօթքի մը նման։ Ու այս պատրանքը հիշող չէ՞ դարձեալ մեր գերեզմանատանց համար ալ։ Երբու կանգուն հասակով քարի մը երբեմն ինչ անբաւարարներ կը յանձնենք մենք։ Ով որ Դուրեան սրբադանին շիրտը այցելէ (Ս. Փրկչի վանք, Մուսուղէմ), չի կրնար հաշտուել թէ անոր ներքեւ կրնայ պարտելով անհուն անոր զուխը, լոյսի ու գիտութեան սրբազան սափոր ուր այնքան խորունկ մտածանքներ փայլակ փայլակ վառեցան կէս դար շարունակ։

... Մատենագրական պրպտումներ կրբեմն զիս ալ մղեր են ձեռնլատտան։

Ու ամէն անգամ որ աշխարհի եմ գէմք մը դուրս հանել գրբերուն կոծ կոծ մոխիրէն, ու հոսկիմով ու տեսնել անոնց արապէսդին տակ թաղուած հոգիները, զգացք եմ պղտորուելը նայուածքիս։ Գիրն ու գրբեզմանի փոշին լծարդ են իբրաբու։ Խորունկ և անդաման կակիծով մը կը խառնենք նոր փորուած շիրտի մը անհունը ու հին ձեռագրի մը սև արիւնը, գրբերը Շատ անգամ, քանի մը է՛լ, կիսաշարեան ողբերգութեան մը կամ ներոտական նուիրումի՝ իբր պատանք ու վարչամակ։ Երբեմն տող մը միայն, որուն երկայնքովը քու միտքդ պիտի զետեղէ քու արիւննէդ նախարարի մը, երկսկզպոսի մը, արքայազունի մը կամ գեղջուկի մը յիտուն տարիները հիւսող արնոտ կտաւը, տարբեր նման անոր զոր նետեր ու կարկանդակ ետին։ Ու խորիւրդ որ գրբէի մը երկու հարիւր էջերուն խորը կը պառկեն երկու հազար տարիներ եթէ ոչ աւելի, առնուազն՝ հարիւր սերունդ։ Ու ասիկա՝ Աշայստանեայց առիաւրհիմն, առանց վերագիրի։

* *

Ու, քիչ գէմք, սրբազաններէն կամ աշխարհիկ փառքին պատմունհանովը պնդեաւորներէն որ ունեցած ըլլայ իմ վրայ հոյակապ, ալապէս ծերանաւոր, ու իրմով միայն կարելի թախտութեան մը այն խռովքը որով զգեստաւոր կը հանգչի թուղթերուն ծոցը մտա հարեւրամայ եղբարափա գործունէութիւնը Սահակ Պարթև հայրապետին։

Մեծութիւնը, տուրքերու, արժանիքի, ներքի, բախտի կամ չբախտի հարցեր չեն որ զոգանակը կը մնան աս քիչ մը բոմանքի խռովքին։ Անցեալը կը քառէ շատ մը մեղքեր երբ դարբիններ ամէն կրնաւուտքի չուռնարանն անոնց չղղթաները ինչպէս է պարագան Արուստաղի հէքաթին մէջ, Ու մահուան մէջ մարդիկ համակերել են առ հասարակ։ Միւս կողմէն, ինչ մը կարծիք որ այդ խռովքը ըլլայ ենթակայ, մատով մը գոնէ պարտական, մեր պատմութեան այն ընդհանուր, ընտանի եղանակին որ մեր ազգային մեծութեանց գանկերը սուրբի անխուսափելի լուսապատկերներ կ'արժանացնէ, աղեղօրէն ու հաճանչօրէն։ Ինքն

իրեն, միայն ու միայն մարդկայինն կհեղանահեղափէն (sous le signe de l'humain), — վարի էջերը փորձ մը կը կազմեն այդ եղանակը արգարայնող — ու ազատագրուած՝ մեր պատմիչներուն սխարլի վերադիրներէն, այդ ղէ մը տեսակ մը ծանր, տըքուիտն ու երկնաժամիր խորհուրդ կը դառնայ, շըքեղ խտացումներէն մէկը լինելուքնուն, մանաւանդ տեսողութեան այն համատարփ, համախն կերպին, օրտազարկին որ մեր ժողովուրդինն է եղեր, սանկ երկու հազար տարիէ ի վեր, պատմական շուրերու ամբերուն: Քիչ ղէմք, որմէ տիրական բաժին մը, հողի, զգայարաններուն, տառապանքի մէջ մեծութեան ու արուեստին, ճակատագրին ղէմ լըջութեան, քաղցրութեան, կիւղութեան, այնքան խոր կերպով հաղորդ դառնայ ցեղի մը իրական, անտարազիկ, անվերաձեկի զգայականութեան: Որ անոր անցեալը կերպազրէ, խորհրդագրէ, ու այդքան կանուխէն յայտնաբերէ իմաստը իրմէն վերջ հոսելիք հազար ու հինգ հարիւր տարիներուն, իբր սրբազան լոկարիթմ, նետուած՝ մեր պատմիչներուն էջերուն, ու բացատրէ զմեզ մեզի նոյնիսկ, մանաւանդ հիւսս, սա աշխարհ ամպարագիծ գծորէն իսկ ծոցին, մեր անդունդին վերեւ կանգուն, բունկած օրինին նման չմոռնող յոյսին: Չեմ գիտեր, ներսէս Աշտարակեցի մը, Խրիման մը, ուրիշ բաժակ առին սա կեանքէն, քան ան զոր բունպղբեցինք Սահակի շրթներուն, այդքան կանուխէն, կը կրկնէմ ասիկա: Ու այժմու Հայրապետին ողբը ինչպիսի կը տարբերի Սահակի կոծէն, զոր մեր թուղթները հաւանաբար աղճատելով արձանագրած ըլլալու են, նախարարներու արքայազու ժողովի մը առջև, ուր այսօրուան մեր կիւրքերը, անհասկացողութիւնը, նախանք, ատեցողութեան են որ կը բարբառին, այն եղիւրական հաւատարմութեամբ որ սեւ զօշոններու հանատագիրն է մեր գլխուն վերեւ:

Մօտ հարիւր տարի:

Այո՛:

Բայց դասական այդ կէտիկին առէք առաջին թելը, հայերէնքէն հեռու տեղ մը, մաքի նոր ու հզօր վառարանի մը մէջ որ կապարովկէացուց կեսարիան է այդ օրերուն (Դ. դար): Հիմա զրօնար է վերադրեցնել շրջանակը, նախարարական բարբերուն տարօրինակ բարձրը, իր լիւթման մէջ տեսնել կարենալու համար դարուն ընդարձակ, այլապէս հաւատարապաշտ օգին, նոր կրօնքի մը ամբողջ միսթիզիոլը երկնայադար այդ կիւնցալը որ մեր հայրապետներուն պատանուութիւնը, թարգմանիչներուն երիտասարդութիւնը կ'առնէ կը տանի ընկի սահմաններէն շատ անդին, ազգայնական խտացումներէն բաւական առաջ: Այսպէսով է որ Գրիգոր Պարթևը մեծ իր քրիստոնէութիւնը պիտի հաշնի, անխորտակելի մանաւանդ անկապտելի զբանք մը պէս ու պիտի դառնայ քաւելու իր հօր մեղքը: Այսպէսով է որ այդ Պարթևին շառաւիղէն ուրիշ մը, Դ. դարու իր ամենամահն ու մեծ ներքիցը, հրապալ կը

նախնիքներուն հետքերն ի վար, ղեռ ամանակ տօնը, պիտի թարթալի խորհուրդի, ներշնչումի տաճարներէն ներս, ըովիլը ունենալով մատաղատի ուրիշ մանուկ մը, ան ալ ուրիշ շքեղ տոնի մը ամբողջ վարդն ու պահար: Մամիկոնաններուն Սանդուխտը, երկուքով Վառուեալ համար հայրենիքին ազատագրութեան(*) սրբազան գործին:

Իշխանական տոնմէ, քանի որ պարթև, բայց այլապէս վիպական սա ծնունդը Սահակին չի բաղդատուիր արքայազուններու կամ նախարարազարմ տղոց պարտադրուած պատանգութեան, ինչպէս է տաւած շրջանէն շատ սա արքայորդիներուն: Թող զայ աշխարհ այդ մանուկը, մեր մէջ մինչև այսօր անգոյց որքան սրտառուչ պայմաններու հանգէտով մը. — այդ ծնունդը, ինքնին քերթուած, գեղեցկութիւն, փորձուրդի կոկոն մը մեծ տեսիլքէ մը, հօրն ու մօրը բացալու մօրեն իրեն վերեւ ամբարձիկ, երբ անոր հայրը, պատարի — գիրքերը տասնը հինգ կամ տասնեկէց տարի կուտան ներշնչին երբ անկա կ'ունենայ Սահակը — ու անոր շատ մանկամարդ, գրեթէ պատանի իսկ համարուող մայրը(**), կ'ուսուցնի, իմաստի մեղմածը այդ կեդրոնին մէջ, Աստուծոյ խօսքը ու ապագային պատգամը, հաւանաբար մեծ մազաղայներու վրայ պառկեցնելով նորաձինը, օրանի փոխարէն, ու աշխարհէն առաջին չփուսը անոր հայրիկայով գրեքերու կողքերէն: Մեր պատմիչները քանի մը տող միայն կուտան սա զմայլելի տեսիլքին որ խորհրդանշի մըն է ցեղին հոգիէն, այնքան թելադրիչ որքան ըն-

(*) Փաղսական իմաստը, զոր կ'ուզեմք խորացնել մեծ հիմն, այդ բառի մէջ, այդ օրերուն կ'ընկղմի միւսիկ, կոմսական փրկագործութեան այլապէս ընդարձակ յաղցի մէջ: Հնուվէական մեղիկոյն մասնայատկ մէկ կողմը, սա ընդհանրացումներէն, առաջ՝ կայսրերուն լուսապակովը. Բիւստոնէութեան հետ՝ երկինքին հմայնութեամբ: Մերինքեր, մանաւանդ Դ. դարու կիսուն անհուն աշխատանք ունի այդ մեղիկոյն օտաւելու, արմատացնելու ղեռ խորհուրդը հողիներուն մէջ մեր տոնմներուն: Գերազանցապէս սրբազան սա մըստնորդիները, որմէ կ'սկիզբ կ'առնէ բարգմանութեան հարցը: Ասկէ ղեպի գիտելու զիստ հմարան պարզ է գրեթէ:

(**) Մամիկոնեաններու Սանդուխտն է այդ աղիկը, Սահակէն յետոյ հազիւ ունի մը օտի կեանքի արմանացած. բայց որմէ կ'առն սա գեղեցկութիւնը չեմ գիտէ ինչու կ'երկարեմ վար, ղեպի առաջին սուր ղեմը մեր պատմութեան կիսներուն, կապելու համար աներեսանք, Աստուծոյ հուրհաղ քեռես կամու ինքնին սպառած մանկամարդ մայր, ճանապարհներուն նոյն ժամանակին մէջ՝ որով փաթուած մը պառկի մայրալը կայ կայ շարասանի արեւմտիքին, Սանատրուկի դուստր: Քասնէն օտ վար գեղեզան իշած տրամուշ օտ մայր, որ խորան էր եղեր հարս րամայ փառքի մը, զիպական օրհան հայ, կը սպասէ զինքն ապրեցնող մասններուն: Ու ուրացած հարստորդիներ մեր հողին որմէ նման ծաղիկներ են բուսել, խորհուրդն ու վաճարածական խաղաղ:

դարձակ: Ոսկի օրանին պակսի՛լը մեղի: Տեղը ուրիշ օրան մը: Լոյսի մեր ծաղաւն է ասիկա, զբոնում ասի մեր պատմութեան մեծ անկիւնազարմին երբ ալ պիտի դադրինք բաղաճակնան մեր գիւրնն բայց պիտի շարունակենք մեր բուն գերը, ազդեցութիւն աշխարհ գծուար, զճնշակ բայց այնքան ալ սրբաբան պարտքը, մեր երկրին իմաստին, մեր կրօնքին առջին մէջ՝ զմեզ գինազարդելով: Ու խօսքը բերելով իր մեկնումի կէտին, գիտէ՛ք աւելի աշխուական, անշամանդաղ մեծութիւնն քան սա ննգետասանամայ պարմանուհին որ ձգած իր ապարանքն ու նաթիշաները, իր տարիքին համար այնքան անհրաժեշտ ուղորտ հոր, մօր, քրոջ՝ ու եղբայրներու, ինկեր է օտար ջաղաճ մը, ու ամուսինին կողքին իր հոգին կը փոխադրծէ ու իր միտքը կը հանդերձէ, նոյն ատեն օր իր յօրինելով իր ամէնէն սուրբ մասերէն մեծագոյն մէկ զէմքը իր ժողովուրդին, հաւանաբար նոյնքան միսթիք կրակի մը մէջէն, մայրուհին անհաս վառարանէն այնքան վաղանայ զբաղով այնքովով, ժողովուրդը պիտի ըսէր, միկեկով: Դրժուար չէ իր մանր գոհի մը վերածնլ, այդ այնքան չնչուէ բայց արնաշաղկապ երկունքը սկիզբ առնելով զինքը սպասող հրահրութեան: Նոր չէ որ կը մեռնին պարման մայրերը, ուրախ ալ, աղիթաբար զարուստներով ալ: Բայց ինծի կուգայ թէ բոլորն ալ իրենց զաւկներուն մարմինին մէջ կը թաղեն իրենց սրբապան կարօտը սա աշխարհէն:

Ու, պէտք է կրկնել. — իր արժանաւոր լըրջութեան մէջ կը զգա՞ք խռովը, սխալի, համբուրելի վիպադանութիւնը սա ծնունդին, որ, վաղնջաւոր, գրեթէ վիտապական կամ նշգամատեւնական պատմութիւն մը կը թուի կրթած զալ մեր թուղթերուն. իր գերիբական բայց պատմական փաստն ալ պահելով կանգուն ու, մեր օրերուն՝ իր լրիւ արտայայտութիւնը հազած պատգամ մը կը դառնայ, աշխարհն ի վար ու վեր սիրուած մեր երկնես ուսանողութեան հանդիսին մէջ: Դրժուար իրականութիւնն զոր ցեղին ներքին կը պաշտպանէ (*), իր անշայտ խորհուրդին սպասին համար, քանակն վար սա տարիքին մէջ, պատկերը սա վարանդի ամուլին, այնքան խոր կերպով հայեցի, ու նոյն ատեն յստակ ալ խորհրդանիշ մեր ժողովուրդին սպասող շրջափոխութեան, ինծի համար կը պատմէ մեր տարեգրութեանց ամէնէն յուզիչ գեղեցկութիւններէն մէկը:

(*) Ուրիշ չեղան դարձեալ միւսները, Սահակին մօտ ա հեծ, եւ կամ շատ վերջ, որով, դարձ դար, ու ո՞վ սրտաուլ միամտութիւն, մեր անտուրազոյն կործանումէն ծագ ալ, րաւ կ'ուզեմ այսօր, հեռաւոր իմաստ ամնամ, աւելի ճիշդ զայն չարգաստուող իրենց երկրէն, հեռուելու համար աշխարհի արձակութիւնները, հագուաւորն այդ ծաղիկին ի խնդիր: Որով, ի հեծուկս ամէնէն դժգոյս պայմաններն պիտի ծանփաղեցր մարտիմեռուն, մեր մեքի գուպար գուպարելու համար Բաւարքի քեմալներուն ընդդէմ Ու մեր քաղաքին շախմատումն ծագ ալ պիտի շարունակեն ողջ պանին հողիկն ճակոթը, միշտ դարձ դար, մեր խաւ-

մնիլ, ուսանողի մը սենեակին մէջ, մեղանիլ ու մազադաթին հոտերով զերկախանացած միազամածէ մը ինչպէս: Ուրեմ, աշխարհէն անդրանիկ պուրջ օդին զոր իմաստը, խորհուրդը, երկինքը կ'ընեն յազեցուն: Ծծել, կաթին հետ ու կաթին մէջն իսկ, երազը, հայրենանուէր բնաղզը, զահաբման կամ նահաւանութեան շահազեր օրան, որ այդ ննգետասանամայ մօրը կուծքը խորան կը հանգերձէ մերձաւոր պատաւրակին — ո՞վ սրբապան, անրազդատելի գեղեցիկութիւնը մայրերուն, երբ կը համբուրեն իրենց զաւակները, մահուամբ վարչամակուած, ու իրենց պարմանութիւնը, մարմինին ամբաւութիւնը կը բաշխեն խանձաբուրէ մը միսին, իրենց չաղբածն ալ բարդելով անոր — Ընկել: Մարմինն ճարելով մօրը մարմինէն ու հօրը աչքերէն: Ու միտքունն հեռակ հողին մէջ՝ ոտառները ընդունելով՝ զինքը ծնողներուն հոգիին, անտես բայց իրական հիւսքը մեր միտքին որ իր սկիզբը կ'ընէ թերեւս մօրը ստիճէն: Ու երկէն: Ու աղօթքէն: Որոնք օրանն իր յաջորդ հոգիին երկինք մը կը կամարեն: Ու հայրենիքին հեռու նկարներէն որոնք կաթին հետ ու նայուածքին հետ անոր ներքը կապիկ կապիկ կը բարձրանան, ըլլաւ ու համար մեր լիւնները, գետերը, լիճները, ամբողջներն ու տաճարները, հայաստանեայց աշխարհին ամբողջ խորհուրդը, արցունքով, ժպտով չաղապանն այն կենդանի մանրանկար ամբողջը որ մինչ իւրաքանչիւրն է, երբ ըսէ մը ինչնէ մենէ ներս, օտար զաշտանկարի մը գորշ տաղուտիկին ընդմէջէն՝ զէպի անխորտակելի հոգեյաշտակը մեր նշաւոր նշխարհայրենիքին: Ամէն մարդ իր հայրենիքն է, ամբողջութեամբ:

Ու սուրբերը ինչպէս պարզուկ հոգիները, հոգիները ինչպէս վաղամեծ տղաքը կրկին տակն են իրենցմէ մեծ այս օրանքին: Վերլուծութիւն անկարող է սպասել կենսանք մանկան մը զգայունութիւններուն: Ու մանուկ մըն է Ուսանող, մեր բուրիւն պէս:

• • • Ու, որքանալ:

Վիճակներ կան որ կ'ըսուին, անանց ընդգրկուելու: Որբութիւնը մէկն է անանցիւ:

Ու, ճակատագրին թախին անկ որ ալ պիտի չլքէ իր որբը, հազիւ քայլ փոխող ու բառ թոյլաղ այդ մանկիկը, մօրը կուծքէն պիտի անցնէ ուրիշ լիւս կուծք մը, մեծ հօրը ծոցը, հաւանաբար արշինի տառապանքի մը խորը: Ու երկարիք քամակով դառնալ պիտի շայտաւանեայ ինչպիսին, անոր ամէնէն խորունկ, թելադրական ու ինքնատիպ համապատկերներէն մէկուն սիրտը,

խլով մը ենցուկելով այնքան սիրեաց պայծառութեամբ: Բոլոր յոյսի խաղաղութիւններ, իմաստի գեղմի մուտըներ, հին ու նոր, հայաստանեայց աշխարհէն: Որով երբեմն անգարծ արուեստի իրենց իսկ հուրհեմ ու քանուցան աստեղերու պատմութեանց վեճել: Ուրիշներ, լուսայեցող, դարձան ծա, խաղաղութիւն, ու բարեկեցիկ, զանգուղ ճանապարհներն ու տնտեսական իրաւունք, մեր վարձատրութիւնը եղան շատ յանախ անանց վաւարակ, հինգեղեցիկ մկնէն Բանեմեղ դար:

Տարօնի դաւառը, հոն շինելու համար նոր պլոտ-կաւորող իր մանկութեան առաջին կապմածը: Մեր անդրանիկ, մինաւոր ու հանճարային մանկութիւնը, Տարօնի հովոցներուն ու զաշտագեղ ձմերոցներուն մէջէն պուտ պուտ, հիւլէ հիւլէ քաղելով ինչ որ աւելի յետոյ պիտի կոշուի մեր հոգին, այն ինքնախտահ, զրեթէ աննահանջ հայութիւնը Մուշին ու Սասունին, որոնք զարեբով կոռուեցան «աշխարհախումբ» բանականութեւ զէմ, զէմը մանաւանդ հայրենաքանդ սերմերուն ու մինչև երէկ, մինչև Տարագրութիւն՝ նշանախեց մը բան չէին գիշած գերութեան, օտարացման ատամներուն, խօսելով երկու հազար տարուան կոշկոռը, ժանգը պահող լեզու մը, բայց մանա-

ւանդ միակտուր աղամանդի մը պէս պաշտպանելով ինչ որ լուսաւորիչ մը զրած ըլլալու էր անոնց ներսը, երբ ջորիներու քամակէն իջնելով տանաւրներու հիմերը կը փորէր անոնց հողերուն ու հողիներուն ներսը: Տարօնի աշխարհ, այսօր բառ ես գուն, գուցէ աւելի օժգոյն քան Նիսն ու Բաբիվը, մեր տղոց բերնին:

Շէքեթ:

Գիրքերը այսպէս կը պատմեն Սահակ Պարթևի ամենէն զօրաւոր տարիները, որոնք նոյնն են մեր ամենուն մէջ: Անոր հոգին կը յօրինուի Սասնոյ լեռներէն:

Թ. ՕՇԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

ՏԵՍԻՒԼՔ

Ս. ՍԱՀԱԿ ՊԱՐԹԵՒԻ

Ու տեսիլք էր . . . :

Խորհուրդին մէջ վեհաբանին,
Ժամանակը մըսեր էր խորն իր մըրափին.
Եւ արծաթեայ երկու ջահեր, մըթութեան մէջ
Կը մաղէին Տրմոյն շողեր:

Ու որմերուն վարագոյրին կըսաւր գործ
Լըռութեան մէջ կը թօթափէ մըթութիւնը իր ծալքերուն:
Եւ յովազի զոյգ մը մորթեր՝ սիւներն ի վար
Յետին նըշխար իր արքենի արքայասպաս գերդասանին:
Մագաղաթի դէզի մ'առջեւ, ուր փետուրէ գրիչ մը հին
Խըղմըսանքի խայթի մը պէս
Ըսուերին մէջ կը սըլափուի,
Վաստակաբեկ հայրապետը որմերէն դուրս,
Իր նայուածքին տուած թելերն իր հոգիին,
Անհունն ի վար ծամանակին
Լճու կընկըլմի . . . :

Մագաղաթեայ իր հընամոյն դէմքին վըրայ,
Ուր տառապանքն իր պատմութիւնն է մեհնագրած,
Ըսուերն ու շող,
Կը գողըղան հովին ներքին երազանքն:
Եւ կը պարզուի իր աչքերուն,